

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Навчально - науковий інститут бізнесу і менеджменту

Кафедра організації виробництва, бізнесу та менеджменту

ГАЙКЕВИЧ ЄВГЕНІЙ ВІКТОРОВИЧ

**Реферат
кваліфікаційної (магістерської) роботи**

**УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ
ЕФЕКТИВНІСТЮ ВИРОБНИЦТВА ТА ЗБУТУ
ЗЕРНОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ФЕРМЕРСЬКОГО
ГОСПОДАРСТВА**

*спеціальності 073 «Менеджмент»
(освітньо-професійна програма «Менеджмент і адміністрування»)*

Харків – 2019

Кваліфікаційна (магістерська) робота є рукописом.

Робота виконана в Харківському національному технічному університеті сільського господарства імені Петра Василенка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник:

кандидат наук з державного управління, доцент,
Белоусова Олена
Станіславівна,
Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка

Захист відбудеться 14 грудня 2019 р. на засіданні екзаменаційної комісії у ХНТУСГ за адресою: 61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44, ауд. 105

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

Актуальність теми. Глобалізація продовольчої проблеми у світі та прагнення розвинутих країн збільшувати виробництво зерна, утримати провідне місце на ринку продовольства зумовлюють визначальну роль зернового господарства в економіці України, загалом, та її аграрному секторі, зокрема. Це зумовлюється винятково важливим його значенням безпосередньо для виготовлення високопоживних продуктів харчування. Водночас даний напрямок є головною складовою виробництва продукції тваринництва, зокрема м'яса, молока, яєць. Зерно є основою для виготовлення медичних препаратів, деяких алкогольних напоїв тощо, а відходи окрім промисловості та будівництва широко використовують для забезпечення енергобезпеки країни.

Зерновиробництво, для України є традиційною галуззю, що склалося історично завдяки природно-кліматичним умовам, характеристикам ґрунту та місцем України у світі. Виробляти зернову продукцію доволі вигідно, бо вона є однією з найліквідніших на даний час, а технології та способи виробництва дозволяють зменшити використання трудових ресурсів.

Однією з найбільш актуальніших проблем стабілізації і прискореного розвитку зерновиробництва в сільськогосподарських підприємствах будь-якої форми власності є забезпечення ефективності використання кожного гектару ріллі. Загалом поняття ефективності виробництва є узагальнюючою економічною категорією, через яку проявляються дія економічних законів. Вона відображає результативність виробництва, тобто є якісною характеристикою результативності використання живої й уречевленої праці.

Вітчизняні вчені постійно досліджують стан агропромислового виробництва та вносять практичні рекомендації щодо поліпшення ситуації та обґрунтовує напрями його подальшого розвитку. Теоретико-

методологічним, методичним та практичним аспектам управління аграрним сектором економіки присвятили свої праці П.Т. Саблук, М.Ф. Кропивко, О.В. Крисальний, В. В. Россоха, В.В. Юрчишин та ін. Водночас, динамічність зовнішнього середовища спонукає до постійних досліджень в даному напрямі та пошуку шляхів підтримки конкурентоспроможності та забезпечення ефективного функціонування сільськогосподарських підприємств, в тому числі фермерських господарств, які є найчисельнішою групою в структурі суб'єктів господарювання АПВ. Все це зумовило вибір теми дослідження.

Метою досліджень є обґрунтування напрямів удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту зернової продукції фермерського господарства.

Для досягнення поставленої мети були поставлені наступні **завдання**:

- систематизувати наукові здобутки вітчизняних та зарубіжних вчених в напрямі удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту зернової продукції;
- визначити специфіку функціонування фермерських господарств;
- оцінити загальні показники результативності виробничо-комерційної діяльності підприємства;
- визначити стратегічні позиції підприємств на зерновому ринку та сформулювати рекомендації щодо підвищення ефективності управління ефективністю виробництва та збуту;
- розробити адаптаційний механізм підвищення ефективності виробництва та збуту зерновиробництва шляхом орієнтації на реалізацію ресурсного потенціалу в поєднанні з можливостями зовнішнього середовища;
- запропонувати виробничу та маркетингову функціональні стратегії.

Об'єктом дослідження є удосконалення процесу управління ефективністю виробництва та збуту зернової продукції фермерського господарства.

Предметом дослідження є теоретичні, аналітико-дослідницькі та проектно-рекомендаційні аспекти проблеми удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту зернової продукції фермерського господарства.

Методи дослідження базуються на класичній економічній теорії, працях основоположників економічної науки, законодавчих актах, урядових рішеннях, матеріалів органів управління агропромисловим комплексом. В процесі дослідження використовувались такі методи: абстрактно-логічний; графічний; розрахунково-конструктивний; статистико-економічний; системного та порівняльного аналізу, матричні методи стратегічного аналізу та ін. Достовірність отриманих результатів, висновків і пропозицій підтверджується розрахунками, застосуванням значного фактичного матеріалу.

Інформаційною базою досліджень були матеріали Державної служби статистики України, нормативні акти України, спеціальна економічна література, літературні джерела з агробізнесу, менеджменту в сільському господарстві, дані річних звітів сільськогосподарського підприємства, довідково-інформаційні матеріали, фахові літературні й інші джерела.

Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційна (магістерська) робота полягає в теоретично-методичному обґрунтуванні та опрацюванні напрямків удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту зернової продукції фермерського господарства. А саме:

удосконалено:

- формування адаптаційного механізму підвищення ефективності виробництва та збуту зерновиробництва шляхом орієнтації на реалізацію

ресурсного потенціалу в поєднанні з можливостями зовнішнього середовища.

набуло подальшого розвитку:

- встановлення особливостей функціонування фермерських господарств в сучасних економічних умовах;
- виявлення внутрішньогосподарських резервів зниження собівартості та підвищення прибутковості виробництва зернової продукції шляхом впровадження інтенсивної технології та підвищенням урожайності культур;
- визначення напрямів підвищення конкурентоспроможності галузі зерновиробництва шляхом проектного обґрунтування об'ємів виробництва зернових культур для отримання планового рівня прибутку.

Практичне значення одержаних результатів.

Кваліфікаційна (магістерська) робота виконана на замовлення сільськогосподарського підприємства. Висновки та пропозиції, одержані в результаті дослідження, спрямовані на підвищення якості управління ефективністю виробництва та збуту зернової продукції фермерського господарства.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, найважливіші результати дослідження, висновки та пропозиції автором кваліфікаційної (магістерської) роботи оприлюднені в виступах на 3 міжнародних конференціях, а саме: Міжнародній науково-практичній конференції «Управління соціально-економічних систем» (Харків, 2018), Другій Міжнародній науково-практичній конференції «Управління соціально-економічних систем» (Харків, 2019), XX Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії» з відповідними публікаціями в матеріалах конференцій.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна (магістерська) робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Вона виконана на 102 сторінках комп'ютерного тексту, містить 22 таблиці та 16 рисунків. Список використаних джерел налічує 86 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні та методичні аспекти управління ефективністю виробничо-комерційною діяльністю фермерського господарства» розглянуто: процес формування результатів виробничо-комерційної діяльності виробників сільськогосподарської продукції, важелі управління ефективністю основної діяльності та сучасні особливості забезпечення ефективності агровиробництва зернової продукції.

У другому розділі «Динаміка ефективності виробничо-господарської діяльності фермерського господарства» приділена увага оцінці загальних показників результативності виробничо-комерційної діяльності підприємства та визначено їх динаміку. Детально досліджено ефективність виробництва та збуту зернової продукції та порівняли технології та результати з передовими господарствами. Проведено стратегічний аналіз конкурентних позицій господарюючого суб'єкта на цільовому ринку зернової продукції.

У третьому розділі «Шляхи удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту зернової продукції фермерського господарства» визначено напрями удосконалення управління ефективністю виробничо-комерційною діяльністю фермерського господарства, обґрунтована їх доцільність до впровадження та запропоновані відповідні функціональні стратегії.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній (магістерській) роботі здійснено обґрунтування напрямів удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту зернової продукції фермерського господарства.

Результати дослідження зведено в наступні розрахункові та теоретичні узагальнення:

1. В Україні нарощування обсягів виробництва зернових з одночасним підвищенням рівня виробництва має стратегічне значення. Від цього залежить, як подолання кризового стану в суміжних (тваринницьких) галузях, так і забезпечення конкурентоспроможності зернового підкомплексу і продовольчої безпеки країни. Варто зазначити, що для вирішення даного питання потрібний комплексний підхід на всіх рівнях державного управління. З огляду на вище сказане, варто активізувати інноваційну активність сільськогосподарських підприємств України. Бо переважна більшість вітчизняних виробників сільськогосподарської продукції втрачають свої конкурентні позиції. На нашу думку, це спричинене тим, що більшість сільськогосподарських підприємств функціонує на екстенсивній основі. Основною їх метою є зниження обсягу витрат, а не підвищення урожайності, виходу валової продукції на одиницю витрат, земельної площі тощо.

2. За результатами економічної оцінки діяльності фермерського господарства, що ґрунтувалися на основних показниках, зробили висновок, що господарство має вигідне територіальне положення, знаходиться в Лісостеповій зоні, має сприятливі кліматичні умови для вирощування таких сільськогосподарських культур, як зернові культури, цукрові буряки, овочі, олійно-жирові культури; господарству характерний звужений тип відтворення, що вимагає пошуку резервів підвищення ефективності та впровадження інтенсивних агротехнологій; спеціалізується на вирощуванні зернових культур. Воно не виробляє продукцію тваринництва та не займається переробкою продукції. Коефіцієнт спеціалізації

досяг рівня 0,48, який характерний підприємствам з рівнем спеціалізації вище середнього; Господарство є фінансово стійким. Коефіцієнт автономії перевищує рекомендоване значення, що свідчить про те, що аналізоване господарство має стабільну економічну незалежність.

3. На основі опрацьованих інформаційних ресурсів та проведеного SWOT-аналізу діяльності фермерського господарства можемо виділити наступні основні стратегічні цілі розвитку:

– ефективне і раціональне використання земельних ресурсів, що включає: а) оптимізацію посівних площ та сівозмін; б) поліпшення якісних характеристик ґрунтів, в) додаткове залучення орендованих земель, що сприятиме укрупненню розмірів землекористування фермерських господарств.

– формування нового економічного механізму з ринковою орієнтацією, що включає: а) визначення прибуткових видів діяльності;

б) пошук та розширення ринків збуту сільськогосподарської продукції; в) маркетингову діяльність;

г) об'єднання інтересів товаровиробників для підвищення їх конкурентоспроможності (кооперація, інтеграція);

д) матеріальну мотивацію праці.

– модернізація матеріально-технічної інфраструктури, що включає: а) технічна модернізація сільськогосподарського виробництва на основі ресурсозберігаючих технологій; б) ефективне використання наявної техніки в своєму господарстві та надання послуг іншим агроформуванням.

– кадрове забезпечення, що включає: а) ефективне використання наявних трудових ресурсів; б) підготовку і перепідготовку висококваліфікованих кадрів.

– на теперішній час, в фермерському господарстві маркетингова діяльність здійснюється за ситуаційними принципом, тобто лише в разі виникнення необхідної ситуації. Такий підхід, на нашу думку, є неефективним та не може в повній мірі задовольнити потреби господарства в обґрунтованій маркетинговій політиці, не кажучи про стратегічний розвиток в

цьому напрямі. Вважаємо, що є нагальна потреба в організації служби маркетингу господарства. Для господарства на даному етапі достатньо виділити вакансію для особи, яка б акумулювала виконання всіх напрямків маркетингового забезпечення діяльності господарства. Цінова політика підприємства базується виключно на ринкових засадах, тобто продукція продається по ціні, яку за неї дає покупець.

4. В кваліфікаційній (магістерській) роботі визначили стратегічні напрями підвищення ефективності управління ефективністю виробництва та збуту зернової продукції, що знайшло своє відображення в відповідних функціональних стратегіях. Запропонований адаптаційний механізм підвищення ефективності виробництва та збуту зерновиробництва, який включає необхідний інструментарій та базується на максимальній реалізації ресурсного потенціалу в поєднанні з можливостями зовнішнього середовища.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ (МАГІСТЕРСЬКОЇ) РОБОТИ

1. Гайкевич Є.В. Важливість удосконалення управління в сільськогосподарському виробництві / Є.В. Гайкевич, В.С.Рябенков, В.С.Ямчицький // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком соціально-економічних систем». – Х.: ХНТУСГ, 2018, С.34-36
2. Гайкевич Є. В. Виробництво зерна, як вид сільськогосподарської діяльності / Є.В. Гайкевич// Матеріали Другої Міжнародної науково-практичної конференції «Управління розвитком соціально-економічних систем», Харків: ХНТУСГ, 2019. С. 181-183.
3. Гайкевич Є.В. Фактори конкурентоспроможності виробництва продукції рослинницького напрямку / М.М. Майборода, Є.В. Гайкевич // Матеріали XX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії» збірник наукових праць. - Переяслав-Хмельницький, 2019, С. 28-30

АНОТАЦІЯ

Гайкевич Є.В. Удосконалення управління ефективністю виробництва та збуту зернової продукції фермерського господарства

У кваліфікаційній (магістерській) роботі були розглянуті теоретичні та методичні аспекти управління ефективністю виробничо-комерційною діяльністю фермерського господарства, приділена увага оцінці загальних показників результативності виробничо-комерційної діяльності підприємства та визначено їх динаміку. Проведено стратегічний аналіз конкурентних позицій господарюючого суб'єкта на цільовому ринку. Визначено напрями удосконалення управління ефективністю виробничо-комерційною діяльністю фермерського господарства, обґрунтована їх доцільність до впровадження та запропоновані відповідні функціональні стратегії.

Ключові слова: ефективність, виробництво, збут, фермерське господарство, зернові, управління.

SUMMARY

Gaykevich EV Improvement of management of efficiency of production and marketing of grain products of the farm.

In the qualification (master's) work were considered theoretical and methodological aspects of managing the efficiency of production and commercial activity of the farm, attention was paid to the evaluation of the general performance indicators of the production and commercial activity of the enterprise and their dynamics were determined. A strategic analysis of the competitive position of the business entity in the target market is carried out. The directions of improvement of management of efficiency of production and commercial activity of a farm are determined, their expediency to introduction is grounded and the corresponding functional strategies are proposed.

Keywords: efficiency, production, marketing, farming, grain, management.

Комп'ютерний набір і верстка
Є.В. Гайкевич

Підп. до друку 08.11.2019. Формат 60x84 1/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк
офсетний.
Ум. друк. арк. 0,9. Обл.-вид.арк.0,9. Тираж 10 прим.
Замовлення № ___

Надруковано в КП «Міська друкарня»
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44
Свідоцтво про державну реєстрацію:
серія ДК № 3613 від 29.10.2009р.